

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

М.В. Афанасьєв

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	Усі
Спеціальність	усі
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	усі

Вид дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри правового регулювання економіки В.В. Сергієнко

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

на засіданні кафедри правового регулювання економіки
Протокол № 1 від 27.08.2018 р.

Розробник:

Сергієнко В..В., к.ю.н., проф. проф. кафедри правового регулювання економіки

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

З моменту проголошення незалежності України та обрання курсу будівництва правової держави, де панує верховенство права, пріоритетним напрямком діяльності держави є забезпечення захисту основних прав та свобод людини які закріплені в Конституції України. Тому, реалізація конституційних положень потребує певної гнучкості в регулюванні відносин з приводу майнових та особистих не майнових прав людини яке здійснюється нормами цивільного права.

Цивільне право протягом усього розвитку людства відіграло і буде відігравати надзвичайно важливу роль у захисті інтересів громадян і суспільства. Забезпечує регулювання широкого кола суспільних відносин: відносини власності, товарно-грошового обігу, сфери особистого життя громадян, їх творчої та інтелектуальної діяльності. В зв'язку з чим Цивільний кодекс називають другою конституцією держави.

Як відомо, існування людини забезпечується головним чином завдяки суспільному виробництву, в процесі якого створюються необхідні для неї матеріальні блага. Звичайно ж функціонування такого виробництва неможливе без повної взаємодії людей. Тобто заради досягнення тих чи інших цілей суспільного виробництва і задоволення таким чином своїх потреб вони змушені вступати у відповідні взаємовідносини (суспільні відносини) майнового та не майнового характеру. Тому, на етапі побудови України з соціально-орієнтованою економікою особливого значення набуває проблема реалізації закладених в Конституції України принципів регулювання майнових відносин, захисту прав власників, честі і гідності людини.

Цивільне право є однією з найбільших та найскладніших галузей права. Складнощі його вивчення пояснюються великим обсягом навчального матеріалу, складністю теоретичних категорій, мінливістю та суперечливістю законодавчих актів.

Людина, як носій певних прав та інтересів, є складовою частиною й водночас центром ідей громадянського суспільства. Цивільне право, як відомо, «обслуговує» сферу життєдіяльності громадянського суспільства, є засобом позитивної регламентації нормальних відносин у суспільстві.

Саме юристи (взагалі) й правники покликані бути провідниками реалізації основних ідей громадянського суспільства. Ці ідеї є головними принципами приватного (цивільного) права: неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя фізичної особи; рівність усіх форм власності; свободи договору; неприпустимість позбавлення права власності, крім випадків, передбачених законом; свобода підприємництва; судовий захист будь- якого права у разі його порушення та ін.

Дисципліна «цивільне право» є однією з фундаментальних навчальних дисциплін, що вивчаються студентами як юридичних так і не юридичних факультетів. Справжня дисципліна передбачає вивчення студентами основ громадянського права, знання яких необхідно при здійсненні практичної діяльності не тільки юристів всіх спеціалізацій і напрямів діяльності але і фахівців інших спеціальностей.

Всебічне і глибоке вивчення дисципліни «Цивільне право» є необхідною умовою отримання вищої освіти, сприяє формуванню аналітичного мислення, чіткому аналізу основних правових відносин та правильного застосування правових норм.

Мета навчальної дисципліни:

Метою дисципліни є підготовка майбутніх фахівців у галузі цивільного права що покликане дати студентам знання, які дозволять їм усвідомити зміст суспільних відносин, які регулюють норми цивільного права, сформувати навички аналітичної роботи з нормативними та інструктивними документами з цивільного права, за для самостійного вирішення завдань у сфері регулювання правовідносин, пов'язаних з особистими майновими та не майновими правами.

Головні **завдання** навчальної дисципліни полягають у розумінні сенсу майнових та не майнових відносин, формуванні у студентів системи знань, вмінь, практичних навичок, необхідних для реалізації, охорони та захисту майнових та особистих не майнових прав фізичних та юридичних осіб.

Предметом навчальної дисципліни - є суспільні відносини що виникають з приводу реалізації права на особисті майнові та особисті немайнові права, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- основні поняття, категорії і нормативно-правові акти, що регулюють відносини майнового та немайнового характеру.

- *правовий статус різних суб'єктів цивільних правовідносин;*

- *поняття і види юридичних фактів в цивільному праві;*

- *поняття, способи і межі здійснення цивільних прав, умови і розмір цивільно-правової відповідальності;*

- *терміни в цивільному праві;*

- *правові форми власності та інших речових прав;*

- *специфіку цивільно-правового регулювання особистих немайнових відносин;*

- *поняття, види і порядок виконання зобов'язань; зміст і види цивільно-правових договорів, порядок їх укладення, зміни та розірвання;*

- *поняття відповідальності у цивільному праві та порядок притягнення до відповідальності.*

вміти:

- вільно користуватися понятійним апаратом;

- чітко, логічно і аргументовано викладати свою точку зору;

- використовувати знання основних інститутів цивільного права при виникненні цивільно-правових відносин;

- використовувати нормативно-правову базу, що регламентує охорону цивільно-правових правовідносин при вирішенні питань, а також в повсякденній практичній діяльності;

- використовувати отримані теоретичні знання в правозахисній діяльності.

Курс	3	
Семестр	5	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	32
	практичні	32
Самостійна робота	86	
Форма підсумкового контролю	іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Правознавство	Бази даних
Інтелектуальний аналіз даних	Технології розробки та тестування програмного забезпечення
	Захист інформації
	Системи штучного інтелекту

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Аналізувати поняття, систему, предмет та методи цивільного права.	Здатність визначати поняття та особливості впливу на учасників цивільних правовідносин, виходячи з предмету цивільного права.
Засвоїти поняття цивільно-правової відповідальності, та види цивільно-правової відповідальності.	Здатність визначати поняття та види цивільно-правової відповідальності, порядку притягнення до такої відповідальності.
Визначати поняття фізичної особи як суб'єкта цивільного права.	Здатність визначати поняття фізичної особи її правоздатність та дієздатність. Знати наслідки визнання людини безвісті зниклим.
Визначати поняття юридичної особи як суб'єкта цивільного права. Надати основні ознаки юридичної особи та види юридичних осіб.	Здатність визначати поняття юридичної особи її основні ознаки. Класифікувати юридичних осіб. Знати основні відмінності однієї юридичної особи від іншої.
Засвоїти поняття об'єктів цивільного права. Кваліфікувати основні їх види. Засвоїти поняття правочину та його відмінності від договору. Визначати основні поняття позовної давності та її особливості застосування.	Вміти кваліфікувати види об'єктів цивільного права та обігздатність речей. Вміти укладати правочини, та знати наслідки недотримання законодавства при їх укладанні. Здатність застосувати терміни позовної давності.
Засвоїти поняття особистих немайнових прав фізичної особи. Кваліфікувати не майнові права та надати їх характеристику.	Вміти визначити поняття особистих немайнових прав їх отримання, порядок реалізації права на особисті немайнові права.
Засвоїти загальні положення про речове право та право власності у цивільному праві.	Вміти визначати поняття та ознаки речового права, підстави його виникнення. Визначити право власності та його зміст.
Засвоїти поняття права приватної	Знати поняття права приватної власності

власності юридичних осіб та захист права власності юридичних осіб.	юридичних осіб та особливості захисту права власності. Особливості права на земельну ділянку.
Засвоїти поняття зобов'язання, порядок його формування, види зобов'язань, порядок їх виникнення.	Здатність визначати поняття та види зобов'язань, порядок їх виникнення та укладання..
Визначити поняття договору їх видів, особливостей укладання окремих видів договору їх зміна та припинення.	Вміти характеризувати зміст договору та порядок його сформування. здатність формувати оферту та охарактеризувати порядок її прийняття.
Засвоїти поняття виконання, припинення зобов'язань та способи забезпечення їх виконання. Визначити поняття недоговірною зобов'язання.	Вміти охарактеризувати особливості та способи забезпечення виконання зобов'язання їх припинення та наслідки їх припинення.
Засвоїти поняття спадкового права порядок та строки успадкування. Особливості успадкування за заповітом.	Вміти застосовувати законодавство щодо порядку успадкування, порядок та строки успадкування. Здатність застосувати положення щодо успадкування за заповітом.
Визначити поняття предмет та метод сімейного права. Проаналізувати особливості та відмінності шлюбу за законом та цивільного шлюбу. Охарактеризувати права та обов'язки батьків.	Вміти: визначити та охарактеризувати предмет та метод сімейного права; укласти шлюбний контракт; проаналізувати основні права та обов'язки батьків; охарактеризувати основні обов'язки органів опіки та піклування.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загальні положення цивільного права

Тема 1. Поняття цивільного права.

Поняття цивільного права як галузі права. Цивільне право в системі права України. Предмет цивільно-правового регулювання. Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин. Функції цивільного права. Принципи цивільного права. Визначення цивільного права. Система цивільного права. Джерела цивільного права та їхня характеристика.

Тема 2. Загальна характеристика цивільного законодавства.

Поняття цивільного законодавства і його співвідношення з цивільним правом. Система цивільного законодавства і Цивільний кодекс України. Співвідношення загального і спеціального цивільного законодавства. Дії цивільного законодавства. Аналогія права й аналогія закону.

Правове значення судової практики і постанов вищих судових інстанцій, звичаїв, правил і норм моралі під час застосування цивільного законодавства.

Акти цивільного законодавства України.

Тема 3. Цивільні правовідносини.

Загальна характеристика цивільних правовідносин. Поняття цивільних правовідносин. Види цивільних правовідносин. Ознаки цивільних правовідносин.

Суб'єкти цивільних правовідносин. Права й обов'язки суб'єктів цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин.

Здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків. Межі здійснення цивільних прав і обов'язків.

Право на захист цивільних прав та інтересів. Способи і порядок захисту цивільних прав.

Тема 4. Відповідальність у цивільному праві

Поняття цивільно-правової відповідальності. Особливості та види цивільно-правової відповідальності. Поняття договірної та не-договірної відповідальності; пайової, субсидіарної та солідарної. Підстави та форми цивільно-правової відповідальності. Загальні умови цивільно-правової відповідальності. Поняття протиправності порушених суб'єктивних прав; вини; збитку; причинного зв'язку. Цивільно-правова відповідальність за невиконання зобов'язань. Підстави звільнення від відповідальності.

Тема 5. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин

Поняття фізичної особи як суб'єкти цивільного права. Правоздатність фізичних осіб. Зміст правоздатності фізичних осіб. Дієздатність фізичних осіб. Види дієздатності. Зміст дієздатності фізичних осіб. Співвідношення цивільної правосуб'єктності і суб'єктивного права. Співвідношення цивільної дієздатності і правоздатності. Опіка і піклування. Місце проживання і його правове значення. Визнання фізичної особи зниклою безвісти. Оголошення фізичної особи померлою. Акти цивільного стану.

Тема 6. Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин

Поняття й ознаки юридичної особи як суб'єкта цивільних відносин. Організаційно-правові форми юридичних осіб і види юридичних осіб за цивільним законодавством України. Порядок створення юридичних осіб. Реєстрація юридичних осіб. Правоздатність юридичних осіб. Дієздатність юридичних осіб. Правове становище філій і представництв юридичної особи. Припинення юридичних осіб. Види припинення і їх відмінності. Ліквідація юридичної особи, підстави ліквідації.

Тема 7. Об'єкти цивільних прав.

Поняття і класифікація об'єктів цивільних прав (правовідносин).

Речі як об'єкти цивільних прав (правовідносин). Речі цивільних прав. Види речей цивільних прав. Цінні папери як об'єкти цивільних правовідносин. Дії і результат дій як об'єкти цивільних прав (правовідносин).

Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав.

Інформація як об'єкт цивільних прав. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав.

Інші об'єкти цивільних прав.

Тема 8. Правочини.

Поняття та види правочинів. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину. Презумпція правомірності правочину. Форма правочину. Способи волевиявлення. Державна реєстрація правочину.

Тлумачення змісту правочину. Відмова від правочину. Недійсність правочину. Правові наслідки недійсності правочину. Поняття представництва. Значення представництва. Підстави представництва. Види представництва. Представництво за законом. Комерційне представництво. Представництво за дорученням. Передоручення.

Доручення і його види. Форма доручення. Доручення юридичної особи. Термін доручення. Припинення представництва за дорученням. Скасування доручення. Відмовлення представника від здійснення дій, що були визначені дорученням.

Тема 9. Позовна давність у цивільному праві.

Поняття строку і терміну. Визначення строку і терміну. Початок плин timer строку. Закінчення строку. Порядок здійснення дій.

Поняття позовної давності. Загальна позовна давність. Спеціальна позовна давність. Зміна тривалості позовної давності. Обчислення позовної давності. Початок плин timer позовної давності. Позовна давність у випадку заміни сторін у зобов'язанні. Призупинення плин timer позовної давності. Переривання плин timer позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Тема 10. Особисті немайнові права фізичної особи

Поняття та види особистих немайнових прав. Рівність особистих немайнових прав громадян. Забезпечення, здійснення та обмеження у здійсненні особистих немайнових прав. Захист та поновлення порушеного особистого права. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Право на життя та охорону здоров'я. Право на свободу та особисту недоторканість. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Право на ім'я. Право на повагу до гідності, честі та ділової репутації. Право на індивідуальність. Право на особисте життя і його таємницю. Право на інформацію. Право на особисті наміри. Право на таємницю кореспонденції. Право на недоторканість житла. Право на вибір роду занять. Право на об'єднання та мирні збори.

Тема 11. Загальні положення про речове право. Право власності

Поняття та ознаки речового права. Підстави виникнення речових прав. Об'єкти та суб'єкти речового права. Види речових прав. Захист речових прав, форми та способи захисту. Поняття права власності та його зміст. Поняття права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Недоторканість права власності. Зміст права власності. Право власності на землю (земельну ділянку). Земля (земельна ділянка) як об'єкт права власності. Суб'єкти та об'єкти права власності на землю. Право власника на забудову земельної ділянки. Самочинне будівництво. Право на земельну ділянку при придбанні житлового будинку, будівлі або споруди, що розміщені на ній. Право власності на житло. Поняття житла. Житловий будинок, садиба, квартира як об'єкти права власності. Права власника житлового будинку квартири. Права житлово-будівельного кооперативу та їх членів на квартиру в будинку кооперативу. Об'єднання власників житлових будівників, квартир. Припинення права власності. Підстави та порядок припинення права власності.

Тема 12. Право приватної власності юридичних осіб. Захист права власності

Поняття права власності кооперативів. Суб'єкти, об'єкти та підстави власності кооперативів. Здійснення права власності кооперативів. Поняття права господарських товариств. Суб'єкти, об'єкти та підстави власності господарських товариств. Здійснення права власності господарських товариств. Поняття права господарських об'єднань. Суб'єкти, об'єкти та підстави власності господарських об'єднань. Здійснення права власності господарських об'єднань. Поняття та зміст права державної та комунальної власності. Загальна характеристика захисту права власності. Основи цивільно-правового захисту права власності. Цивільно-правові засоби захисту права власності. Загально-правові засоби захисту права власності. Захист права власності від порушень, не пов'язаних з позбавленням власності. Позов про визнання права власності. Умови подання позову про визнання права власності. Зміст позову про визнання права власності. Інші засоби захисту права власності. Поняття самозахисту права власності.

Змістовий модуль 2.

Особлива частина

Тема 13. Zobов'язальне право

Поняття zobов'язального права і його місце в системі галузі цивільного права. Поняття zobов'язального правовідношення. Поняття і види підстав виникнення zobов'язань. Правова класифікація zobов'язань і критерії його здійснення. Суб'єкти zobов'язань. Треті особи у zobов'язанні. Зміна осіб у zobов'язанні. Виконання zobов'язання. Загальні умови виконання zobов'язання. Поняття належного виконання zobов'язання. Принципи належного виконання zobов'язань.

Способи забезпечення належного виконання zobов'язань. Поняття забезпечувальних правовідносин, що спонукають до належного виконання

зобов'язань (загальні ознаки). Види способів забезпечення належного виконання зобов'язань.

Припинення зобов'язань. Поняття і підстави припинення зобов'язань. Припинення зобов'язання належним виконанням, переданням відступного, зарахуванням зустрічних вимог, за домовленістю сторін, прощенням боргу, поєднанням боржника і кредитора в одній особі, неможливістю його виконання, смертю фізичної або ліквідацією юридичної особи. Правові наслідки порушення зобов'язань. Поняття порушення зобов'язання. Правові наслідки порушення зобов'язань та їх види.

Тема 14. Загальні положення про договір. Підстави зміни та розірвання договору

Поняття та значення договору. Договір як юридичний факт та засіб регулювання відносин його учасників. Принцип свободи договору. Види договору. Договори односторонні та двосторонні, оплатні та безоплатні, реальні та консенсуальні. Попередній договір. Публічний договір. Договір про приєднання. Договір на користь третьої особи.

Зміст договору. Обов'язкова сила договору. Взірцеві умови договору. Строк дії договору. Ціна договору.

Укладення договору. Істотні, звичайні та випадкові умови договору. Форма договору. Момент укладення договору. Стадії укладення договору. Поняття оферти та акцепту. Оферта, яка містить та не містить строку для акцепту. Акцепт, одержаний із запізненням. Вирішення переддоговірних спорів. Укладення договору на біржах, аукціонах, конкурсах тощо. Зміна або розірвання договору та їх підстави. Форма і порядок зміни або розірвання договору.

Тема 15. Виконання, припинення зобов'язань та способи забезпечення їх виконання.

Поняття виконання зобов'язань. Принципи виконання зобов'язань. Суб'єкти і предмет виконання. Спосіб, місце і строк виконання.

Поняття забезпечення зобов'язань. Види забезпечення зобов'язань. Форма правочину щодо забезпечення зобов'язань. Способи забезпечення зобов'язань. Неустойка. Порука. Гарантія. Завдаток. Застава.

Притримання. Окремі види зобов'язань. Договірні зобов'язання. Недоговірні зобов'язання.

Підстави припинення зобов'язання. Припинення зобов'язань за домовленістю сторін. Припинення зобов'язання прощенням боргу. Припинення зобов'язання смертю фізичної особи. Припинення зобов'язання ліквідацією юридичної особи.

Тема 16. Недоговірні зобов'язання.

Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Зобов'язання, що виникають унаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.

Зобов'язання, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки.

Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної або юридичної особи. Зобов'язання, що виникають у разі створення загрози життю, здоров'ю, майну осіб: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.

Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.

Відшкодування шкоди, завданої злочином.

Відшкодування шкоди, завданої особами, що не досягли повноліття, та недієздатними особами.

Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Тема 17. Поняття захисту цивільних прав. Способи захисту цивільних прав

Поняття та загальні положення про захист цивільних прав і інтересів. Класифікація захисту цивільних прав. Підстави для захисту цивільних прав: порушення, невизнання, оскарження. Поняття захисту цивільних прав і інтересів судом. Способи захисту цивільних прав і інтересів судом. Поняття захисту цивільних прав і інтересів в адміністративному порядку. Способи захисту цивільних прав і інтересів в адміністративному порядку. Захист цивільних прав нотаріусом. Самозахист цивільних прав. Форми самозахисту цивільних прав. Поняття нематеріальних благ та їх захист. Ознаки немайнових прав та їх захист. Компенсація моральної шкоди. Захист честі, гідності та ділової репутації. Поняття та види цивільно-правової відповідальності. Зобов'язання, що виключають відповідальність боржника. Прострочення виконання.

Тема 18. Спадкове право

Поняття спадкування. Види спадкування. Права та обов'язки особи, яка не входить до складу спадщини. Час та місце відкриття спадщини. Підстави для виникнення права на спадкування. Спадкоємці. Усунення від права на спадкування. Об'єкти спадкового правонаступництва. Поняття заповіту. Право на заповіт. Спадкоємці за заповітом. Форма заповіту. Зміст заповіту. Заповідальна відмова та її предмет. Право на обов'язкову частку у спадщині. Заповіт з умовою. Заповіт подружжя. Призначення спадкоємців. Спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом. Право заповідача на скасування та зміну заповіту. Недійсність заповіту. Черговість спадкування за законом. Зміна черговості закликання до спадкування. Спадкування за правом представлення. Частка спадкоємців за законом у спадковому майні. Право на прийняття спадщини. Строки для прийняття спадщини. Дії, які засвідчують згоду прийняття спадщини. Заповідальна відмова. Відмова від прийняття спадщини. Поділ спадщини між спадкоємцями. Подання кредитором померлого претензій до спадкоємців. Охорона спадщини. Призначення виконавця

заповіту. Повноваження виконавця заповіту. Строк чинності повноважень виконання заповіту. Оформлення права на спадщину. Державна реєстрація прийняття спадщини. Внесення змін до свідоцтва про право на спадщину та його анулювання. Спадковий договір, його поняття, сторони.

Тема 19. Сімейне право

Поняття та принципи сімейного права. Законодавство про шлюб та сім'ю України, історія його розвитку. Суспільні відносини, що регулюються сімейним правом. Основні засади сімейного права. Особливості здійснення сімейних прав та обов'язків, неповнолітніми. Поняття сім'ї у соціологічному та юридичному значенні. Суб'єкти і об'єкти сімейних правовідносин. Юридичні факти та їх види. Акти цивільного стану та їх реєстрація. Здійснення сімейних прав та виконання обов'язків. Спорідненість та свояцтво, їх юридичне значення. Захист сімейних прав. Поняття шлюбу. Реєстрація шлюбу та її правове значення. Порядок реєстрації шлюбу. Права осіб, що перебувають у фактичних шлюбних відносинах. Недійсність шлюбу. Підстави та порядок визнання шлюбу недійсним. Порядок та наслідки визнання шлюбу недійсним. Поняття шлюбного договору (контракту). Право на укладання шлюбного договору. Зміст, форма та час дії шлюбного договору. Зміна умов шлюбного договору. Примусове розірвання шлюбу або визнання його недійсним. Повна рівноправність подружжя у сімейних правовідносинах. Рівноправність їх особистих прав та обов'язків. Прізвище подружжя. Місце проживання подружжя. Вибір подружжям заняття та професії. Рівноправність прав та обов'язків у вихованні дітей. Інші особистості права та обов'язки подружжя. Припинення шлюбу внаслідок смерті чоловіка або дружини. Припинення шлюбу шляхом його розірвання. Розірвання шлюбу судом. Розірвання шлюбу в державних органах реєстрації актів цивільного стану. Час припинення шлюбу в разі його розірвання. Поновлення шлюбу. Правові наслідки припинення шлюбу.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію та законодавство, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 4 практичних ситуацій (одне стереотипне, два діагностичних та одне евристичне завдання), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або

перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

5. Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Практичні заняття	Науково-дослідна робота	Письмова контрольна	Іспит	Усього
Змістовий модуль 1. Загальна частина.	Тема 1. Поняття цивільного права. Тема 2. Загальна характеристика цивільного законодавства. Тема 3. Цивільні правовідносини.	1 тиждень	1	2			3
	Тема 4. Відповідальність у цивільному праві	2 тиждень	1	2			3
	Тема 5. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин.	3 тиждень	1	2			3
	Тема 6. Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин	4 тиждень	1	2		2	5
	Тема 7. Об'єкти цивільних прав. Тема 8. Правочини. Тема 9. Позовна давність у цивільному праві.	5 тиждень	1	2			3
	Тема 10. Особисті немайнові права фізичної особи	6 тиждень	1	2			3
	Тема 11. Загальні положення про речове право. Право власності.	7 тиждень	1	2			3
	Тема 12. Право приватної власності юридичних осіб. Захист права власності	8 тиждень	1	2			3
Змістовий модуль 2. Особлива частина	Тема 13. Зобов'язальне право.	9 тиждень	1	2		2	5
	Тема 14. Загальні положення про договір. Підстави зміни та розірвання договору	10 тиждень	1	2			3
	Тема 15. Виконання, припинення зобов'язань та способи забезпечення їх виконання. Тема 16. Недоговірні зобов'язання.	11 тиждень	1	2	8		11

	Тема 17 Поняття захисту цивільних прав. Способи захисту цивільних прав	12 тиждень	1	2				3
	Тема 18 Спадкове право	13 тиждень	1	2				3
	Тема 19 Сімейне право	14 тиждень	1	2				3
	Тема 19 Сімейне право	15 тиждень	1	2				3
	Тема 19 Сімейне право	16 тиждень	1	2				3
	Іспит						40	40
Усього			16	32	8	4	40	100

6. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

7. Рекомендована література

Основна Закони України:

1. Всемирная конвенция об авторском праве (пересмотренная в Париже 24 июля 1971 года) // Международные нормативные акты ЮНЕСКО. – Москва : Логос, 1993. – С. 435–450.
2. Господарський кодекс України. – Харків : Одиссей, 2010. – 240 с.
3. Господарський процесуальний кодекс України. – Харків : Фоліо, 2010. – 160 с.
4. Земельний кодекс України № 2768-III від 25.10.2001 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3–4. – Ст. 27.
5. Кодекс законів про працю № 322-VIII від 10.12.1971 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – № 50 (Додаток).

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-X від 07.12.1984 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.

7. Конституція України : прийнята на п'ятій сес. Верхов. Ради України 28 черв. 1996 р. – К. : Преса України, 1997. – 80 с.

8. Кримінальний кодекс України № 2341-III від 05.04.2001 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – Ст. 131.

9. Митний кодекс України № 4495-VI від 13.03.2012 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 44–48. – Ст. 552.

10. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112.

11. Про авторське право та суміжні права : Закон України № 3792-XII від 23.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – С. 64.

12. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України № 5076-VI від 05.07.2012 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст. 282.

13. Про альтернативну (невійськову) службу : Закон України № 1975-XII від 12.12.1991 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 15. – Ст. 188.

14. Про Антимонопольний комітет України : Закон України № 3659-XII від 26.11.1993 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 50. – Ст. 472.

15. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5–6. – Ст. 30.

16. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України № 2343-XII від 14.05.1992 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31. – С. 440.

17. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон України № 2398-VI від 01.07.2010 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 38. – С. 1381. – Ст. 509.

18. Про державну службу : Закон України № 3723-XII від 16.12.1993 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.

19. Про державну таємницю : Закон України № 3855-XII від 21.01.1994 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16. – Ст. 93.

20. Про звернення громадян : Закон України № 393/96-ВР від 02.10.1996 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.

21. Про інформацію : Закон України № 2657-XII від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.

22. Про міжнародні договори України : Закон України № 1906-IV від 29.06.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 10. – Ст. 47.

23. Про науково-технічну інформацію : Закон України № 3322-XII від 25.06.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 33. – С. 345.

24. Про нотаріат : Закон України № 3425-XII від 09.09.1993 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.

25. Про оренду державного та комунального майна : Закон України № 2269-XII від 10.04.1992 р., з наступними змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 30. – Ст. 205.

26. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі : Закон України № 3687-XII від 15.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 32.
27. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг : Закон України № 3689-XII від 15.12.1993 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – С. 36.
28. Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації : Закон України № 847-XIV від 07.07.1999 р., з наступними змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 22. – Ст. 311.
29. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України № 3773-VI від 22.09.2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 83. – С. 7. – Ст. 3014.
30. Про прокуратуру : Закон України № 1789-XII від 05.11.1991 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53. – Ст. 793.
31. Про фермерське господарство : Закон України № 973-IV від 19.06.2003 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 45. – Ст. 363.
32. Сімейний кодекс України № 2947-III від 10.01.2002 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
33. Цивільний Кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
34. Цивільний Кодекс України. Коментар. – Харків : Одиссей, 2003. – 856 с.
35. Цивільний процесуальний кодекс України № 1618-IV від 18.03.2004 р., зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40–41, 42. – Ст. 492.

Додаткова:

36. Азімов Ч. Про предмет і метод цивільного права // Вісник Академії правових наук України. — №1(16). — 1999. — С.143 - 151.
37. Біленчук Д. П., Страхове право України. / П. Д. Біленчук, О. М., Залетов, Н. І. Клименко — К., 1999. —324с.
38. Витрянский В. Ответственность по договору перевозки груза // Хозяйство и право. — 2001. — № 5. — С.36-54.
39. Голованов Н. М. Обязательственное право.— СПб.: Интер, 2002. — С. 10 - 92.
40. Грешников И. П. Субъекты гражданского права: юридическое лицо в праве и законодательстве. — СПб.: Питер 2002. —240с.
41. Дзера І. О. Цивільно-правові засоби захисту права власності в Україні. — К.: Юрінком Інтер, 2001—186с.
42. Дзера О. В. Розвиток права власності громадян в Україні. — К.: Вентурі, 1996. —132с.
43. Домашенко М. В., Рубаник В.Є. Власність і право власності. Нариси з історії, філософії, теорії і практики регулювання відносин власності в Україні./ М. В. Домашенко, В. Є Рубаник. — Харків: Факт, 2002. —320с.
44. Дрішлюк А. І. Агентські угоди (цивілістичні аспекти). Автореф. дис.канд. юрид. наук. — Одеса; 2003. —20с.
45. Жилинкова И. В. Правовой режим имущества членов семьи. — Харьков: Ксилон, 2000.
46. Завидов Б. Д., Гусев О. Б. Гражданско-правовая ответственность: Справочник практикующего юриста./ Б. Д. Завидов, О. Б Гусев— М.: «Р-центр», 2000. —420с.
47. Загальна теорія цивільного права: Підручник / За ред.

- О. А. Підпригори і Д. В. Бобрової. – К., 1990. – 470с.
48. Зобов'язальне право: теорія і практика. Навч. посібн. / За ред. О. В. Дзери. — К.: Юрінком Інтер, 1998. —284с.
49. Иванов А. А. Договор финансовой аренды (лизинга): Учебно-практическое пособие. — М.: Новинка Проспект, 2001. —318с.
50. Кисіль С. Лізинг як специфічний вид цивільно-правових зобов'язань // Предпринимательство, хозяйство и право. — 2000. — №4. — С.21-27; № 5. — С. 22 —30; №6. — С.12—15.

Ресурси мережі Internet

51. Сервер Верховної Ради України. <http://rada.gov.ua/>
52. ЛігаБизнесИнформ. www.liga.net/
53. Нормативні акти України. www.nau.kiev.ua/
54. Налоги и бухгалтерский учет. www.basa.tav.kharkov.ua/
55. Право. Україна. www.legal.com.ua/
56. Украинское право. www.ukrpravo.com/
57. Законопроекти України <http://zakon.gov.ua/>
58. Журнал інтелектуальна власність <http://intelvlas.com.ua/>
59. Державний департамент інтелектуальної власності
<http://www.sdip.gov.ua/ukr/help/conf/alushta5/>
60. Законодатство України <http://nedvigimost.com.ua/>
61. Інститут проблем законодавства ім. Ярослава Мудрого
<http://www.legality.kiev.ua/>
62. Спеціальне законодавство у сфері суміжних прав
<http://uma.in.ua/uld=56&pg=1>
63. Информационный ресурс от «А до Я» <http://fromatoz.com.ua/>
64. Lindex-закон <http://lindex.net.ua/>
65. Консультант http://www.konsultant.kiev.ua/new1_04/04510305.html